

Evolution of the international system

Vladan Hodulák

- Jak a na základě čeho lidé spolupracují?
- Lze o lidských skupinách hovořit jako o entitách s vlastními zájmy?
- Jaká je dynamika vztahů mezi lidskými skupinami?

Spolupráce v rámci skupiny

- Spolupráci lze do jisté míry zajistit skrze individuálně racionální jednání
  - Tržní koordinace
  - Teorie her – problém vězňova dilematu
  - Problém s trestáním černých pasažérů
  - Spolupráce je velmi nestálá
- Altruistické chování – chování, které zvyšuje individuální zdatnost jiných (odvozeně pak může zvyšovat i zdatnost celé skupiny)
- Altruistické chování je v přírodě poměrně běžné a evolučně extrémně úspěšné

©chuckhauey.com

Velké evoluční přechody

- gen->prokaryotická buňka
- prokaryota->eukaryota
- bezpohlavní eukaryota->pohlavní eukaryota
- jednobuněční->mnohobuněční
- mnohobuněční->organizovaná společenství
- Příklady eusociality – mravenci, termity, včely, rypaři
- Lidská společenství jako hraniční případ

Mechanismy přechodů

- Příbuzenská selekce
  - replikátory se snaží rozšiřovat zastoupení svých kopií v prostředí, díky tomu přežívají ty, které podporují spolupráci příbuzných jedinců
- Skupinová selekce
  - přežívají replikátory, které zvyšují zdatnost skupiny
- Vznik spolupráce a altruismu jsou schopny formálně vysvětlit obě teorie
- Biology je většinou upřednostňována příbuzenská selekce
- Matematické modely ukazují, že v biologii je skupinová selekce pravděpodobně poměrně omezeným jevem
- Jak je tomu v případě lidí?

Jednotlivec

- Co víme o člověku? Výsledky empirických výzkumů:
  - Sklon ke kopírování a následování úspěšných vzorů (zásadní role napodobování)
  - Kontextuálně podmíněný sklon k rozeznávání a následování autorit
  - Vrozená potřeba identifikace se skupinou
  - Sklon k budování konsenzu v rámci skupiny
  - Sklon k nepodmíněnému altruistickému chování v rámci skupiny
  - Silný sklon ke trestání skupinu poškozujícího jednání (porušování pravidel), sklon ke trestání těch, kdo netrestají, vše i přes značné osobní náklady a žádné zisky
  - Silně nahodilé jednání vůči nečlenům „skupiny“

Člověk a skupinový výběr

- Zmíněné vlastnosti pomáhají řešit problém s koordinací ve skupině a tím zvyšují její šance na přežití
- Proximate (uspokojení tužeb) × ultimate (přežití skupiny) příčina altruistického jednání
- Darwin: *„Když mezi dvěma kmeny pravěkých lidí žijících v téže oblasti vznikla konkurence, tak jestliže...jeden kmen zahrnoval značné množství odvážných, solidárních a věrných členů, kteří byli vždy připraveni varovat druhého před nebezpečím a pomáhat si navzájem, pak tento kmen byl úspěšnější a podrobil si druhý... Sobečtí a svárliví lidé nebudou držet pospolu a bez soudržnosti nemůže být ničeho dosaženo“*
- Lidé jsou společenský druh „zvířete“, po většinu historie (1-3 miliony let) žili ve skupinách do 100-150 členů

Člověk a skupinový výběr

- Evoluční vývoj jak skrze soutěž uvnitř skupiny (individuální zdatnost), tak mezi skupinami (skupinová zdatnost)
- Lumpové (25%) × moralisti (50%) × svatoušci (25%)
- Vznik **symbolického** myšlení ve spojení se schopností vytvářet a následovat **zvyky** vede k novému typu replikátoru a změně výsledků evolučních modelů ve prospěch skupinového výběru (20-60% mužů u lovců-sběračů umírá v důsledku války)
- Instinkt – automatická reakce na podnět
- Zvyk – naučená reakce na podnět – když podnět A tak udělej B – ve spojení se symbolickým myšlením – možnost vytvářet instituce

Instituce

- **Instituce** jsou *systemy zavedených a rozšířených pravidel, které organizují sociální interakce.*
- **Pravidla** jsou *požadavky na aktéry, aby se v určité situaci chovali určitým způsobem, přičemž v konkrétní situaci je vyjádřením pravidla konkrétní zvyk.*
- Instituce jednání omezují ale zároveň umožňují!
- Instituce pomáhají řešit koordinační problémy, to jaké instituce převládnou je dáno řadou interních i externích vlivů, evoluce nemá cíl (efektivita)
- Možnosti vzniku
  - Spontánní vznik (jazyk, meziskupinový obchod)
  - Úmyslné vytvoření (systém měr a vah, vnitroskupinový obchod)

Organizace

- Organizace je instituce s následujícími znaky
  - Má hranice (je jasné kdo je a není člen)
  - Má hierarchickou strukturu – je zřejmé kdo je za co zodpovědný a jaké má pravomoci
  - Má vedení – je zřejmé kdo a při jakých příležitostech mluví za organizaci (suverenita), organizace tak může být aktér
- Organizace jako nový typ interaktoru
  - Vznik role a její úloha ve společenské evoluci

Evoluce mezinárodního systému

- Novinky společenské evoluce
  - Nové typy interaktorů – lidské organizace
  - Nové typy replikátorů – zvyky, tradice, zákony
  - Nové způsoby replikace – difuze (skrze napodobování)
  - Nové způsoby variace – tvořivé myšlení (založeno na jazyku)
- Primát politické organizace (stát, kmen aj.)
  - Organizace bránící skupinu před vnějším a vnitřním ohrožením (podobné: kmen), stanovuje pravidla společenské koordinace
  - Je předpokladem pro reprodukci skupiny a s ní spojených institucí
  - Vznik a šíření institucí zajišťujících spolupráci uvnitř skupiny (národní symboly, náboženství, policie, soudní systém)

Evoluce mezinárodního systému

- Možnosti získávání zdrojů (platí na všech analytických úrovních)
  - přivlastnění
  - institucionalizovaná distribuce (vč. ekonomické směny)
  - výroba
- Primát hospodářské koordinace ve skupině
  - podle pravidel × podle příkazu
  - prakticky vždy je institucionalizovaná
  - je předpokladem pro reprodukci skupiny a s ní spojených institucí
- Hospodářská koordinace mezi skupinami

Relevantní koncepce evoluce MS

- Kenneth Waltz (1978)
  - Stát jako unitární aktér, usiluje o přežití, snaží se zajistit vlastní bezpečnost
  - Státy jsou svou povahou identické, liší se pouze svými schopnostmi - k evoluci v systému nedochází
- Charles Tilly (1990)
  - Implicitně evoluční vysvětlení, zahrnutí více úrovní analýzy
  - Variace politických forem v Evropě RN, válka jako selektivní proces
  - **Národní stát** jako nejúspěšnější varianta politicko-hospodářské koordinace při vedení války
- Bradley Thayer (2000)
  - Explicitně evoluční vysvětlení chování států
  - Pokus o vytvoření „vědeckých“ základů realismu
  - Odvození státní politiky od genetické výbavy lidí
- Peter Turchin (2007)
  - Vznik a pád impérií v důsledku působení skupinového výběru